

Rapport

Politieke peiling Tweede Kamer

I&O-peiling Tweede Kamer
April 2023

Colofon

Politieke peiling Provinciale Staten en Tweede Kamer

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2023/069

Datum

april 2023

Auteurs

Asher van der Schelde
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	I&O zetelpeiling: BBB veruit de grootste	4
2	Zetelpeiling Tweede Kamer	8
2.1	Verdubbeling BBB: virtueel ruim de grootste	8
2.2	Coalitie verliest, rechts wint, links is stabiel	10
2.3	Switchgedrag sinds TK'21	11
2.4	Redenen voor overstap	13
3	Tevredenheid met kabinet	17
3.1	Ontevredenheid Rutte IV loopt weer (sterk) op	17
3.2	Kwart denkt dat kabinet de rit uitzit	20
3.3	Vertrouwen in overheid stabiel laag	22
4	Onderzoeksverantwoording	23

I&O zetelpeiling: BBB veruit de grootste

Voor het eerst in zes jaar is de VVD niet de grootste partij in de I&O Research-zetelpeiling. Destijds (januari 2017) scoorde VVD 25 virtuele zetels, eentje minder dan de PVV. Nu peilt de VVD 19 zetels. Niet eerder scoorde de VVD zo laag in een peiling van I&O Research. BBB, de partij van Caroline van der Plas, zou momenteel veruit de grootste worden in de Tweede Kamer met 31 virtuele zetels. Een ruime verdubbeling (+17 zetels) ten opzichte van de laatste peiling van februari 2023.

VVD en PVV verliezen beide vijf zetels in vergelijking met de peiling van februari. Naast BBB boekt Volt ook duidelijke winst (+4). De coalitie zou nu gezamenlijk 40 zetels behalen. Dat is de laagste score voor Rutte IV sinds haar aantreden.

Tabel 0.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 17 april 2023 (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.540).

	Zetels				Verschil		%
	TK'21	jan'23	feb'23	apr'23	t.o.v. feb	t.o.v. '21	apr'23
VVD	34	24	24	19	-5	-15	11,8
D66	24	13	12	10	-2	-14	6,2
PVV	17	19	18	13	-5	-4	8,0
CDA	15	6	7	7	0	-8	4,6
SP	9	10	9	7	-2	-2	4,6
PvdA	9	9	13	12	-1	+3	7,8
GL	8	13	12	13	+1	+5	8,0
FvD	8	4	5	3	-2	-5	2,3
PvdD	6	8	10	9	-1	+3	6,0
CU	5	5	5	4	-1	-1	2,8
Volt	3	5	3	7	+4	+4	4,5
JA21	3	12	10	8	-2	+5	5,3
SGP	3	5	4	3	-1	0	2,4
DENK	3	3	3	2	-1	-1	1,6
50+	1	0	0	1	+1	0	0,8
BBB	1	12	14	31	+17	+30	19,3
BIJ1	1	1	1	1	0	0	0,8
BvNL	0	1	0	0	0	0	0,4
Anders	0	0	0	0	0	0	2,9
Coalitie	78	48	48	40	-8	-38	100

Bron: I&O Research, april 2023

Aantrekkingskracht BBB verklaard: aandacht voor “gewone mensen”, realistisch en duidelijk
 BBB boekte in maart een daverende overwinning bij de Provinciale Statenverkiezingen en slaagt erin het momentum vast te houden. De partij trekt kiezers die bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 nog stemden op partijen als JA21 (45% van de kiezers die bij TK'21 op JA21 stemden, zou nu stemmen op BBB, indicatief percentage vanwege de lage n), PVV (31%), FvD (24%), CDA (21%), SP (21%), VVD (13%) en ChristenUnie (13%).

Kiezers die overstappen vanuit andere partijen zijn dikwijls van mening dat BBB **luistert naar en begaan is met 'gewone mensen'**. Andere redenen die worden genoemd zijn **realisme** (al dan niet over het stikstofvraagstuk), de kans op bestuurlijke **vernieuwing**, de **duidelijke taal** en het **opkomen voor de boeren/ het platteland**. Kiezers die eerder stemden op PVV waarden dat BBB **minder radicaal** is op het gebied van asiel, immigratie en islam.

VVD op 19 virtuele zetels door gebrek aan daadkracht

VVD peilt deze maand 19 zetels. Dat is een verlies van 15 zetels ten opzichte van de zetelverdeling in de Tweede Kamer. Kiezers die in maart 2021 nog op VVD stemden zijn voornamelijk uitgewaaid naar rechtse alternatieven: BBB (13% van het oude VVD-electoraat zou nu BBB stemmen) en JA21 (6%). Ruim een vijfde (21%) van de ex-VVD'ers heeft momenteel geen partijvoorkeur.

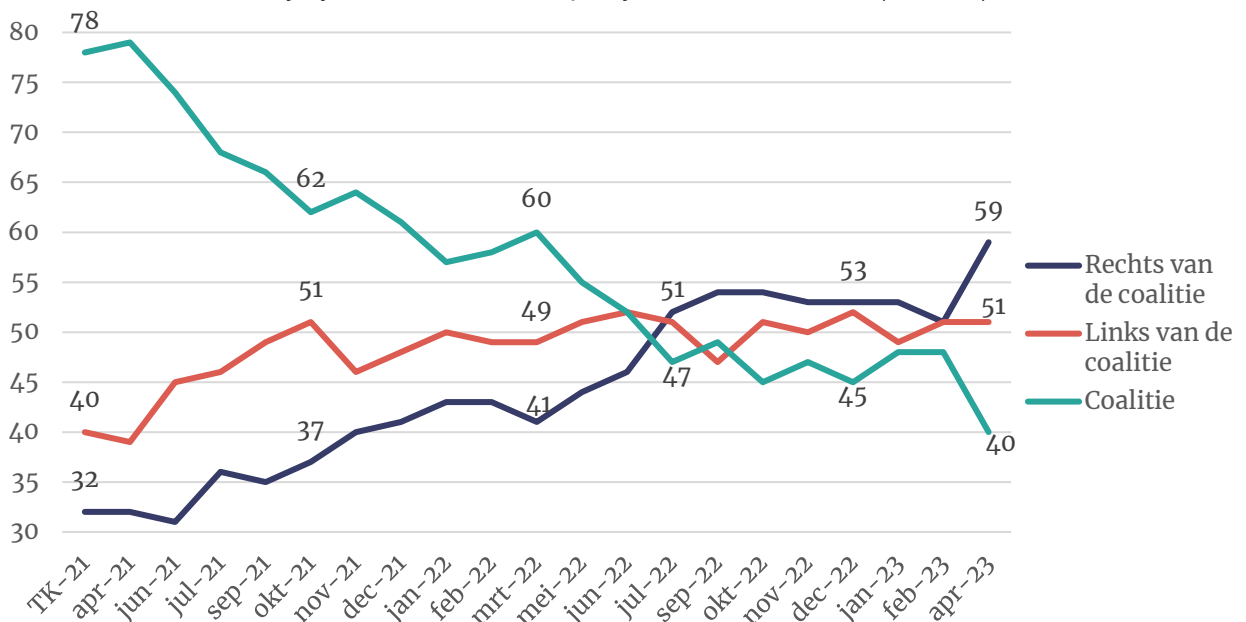
Vertrokken kiezers pleiten vaak voor een **frisse wind**. Zij vinden dat de VVD, en premier Rutte in het bijzonder, haar **beloften niet is nagekomen**, te veel **vooruitschuift** en **geen daadkracht toont**. Inhoudelijk noemen rechtse kiezers vaak dat VVD teveel met D66 meevaart (bijvoorbeeld op het gebied van klimaat en immigratie).

Rechterblok nu duidelijk het grootst

De partijen ter rechterzijde¹ van de coalitie zouden nu gezamenlijk 59 zetels halen (38,5% van de stemmen). De coalitie staat op 40 zetels (25,4%), terwijl het linkerblok 51 zetels peilt (33,3%). Van juni 2022 tot februari 2023 hielden deze drie blokken elkaar redelijk in evenwicht. Inmiddels ligt het electorale zwaartepunt op rechts.

Figuur 0.2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 17 april 2023 in drie blokken (zetels)

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.540).

Bron: I&O Research, april 2023

¹ Coalitie: VVD, D66, CDA, CU. Rechts van coalitie: PVV, BBB, FvD, JA21, SGP, 50Plus, BvNL. Links van coalitie: PvdA, GL, PvdD, SP, DENK, BIJ1.

Tevredenheid met kabinet krijgt flinke knauw

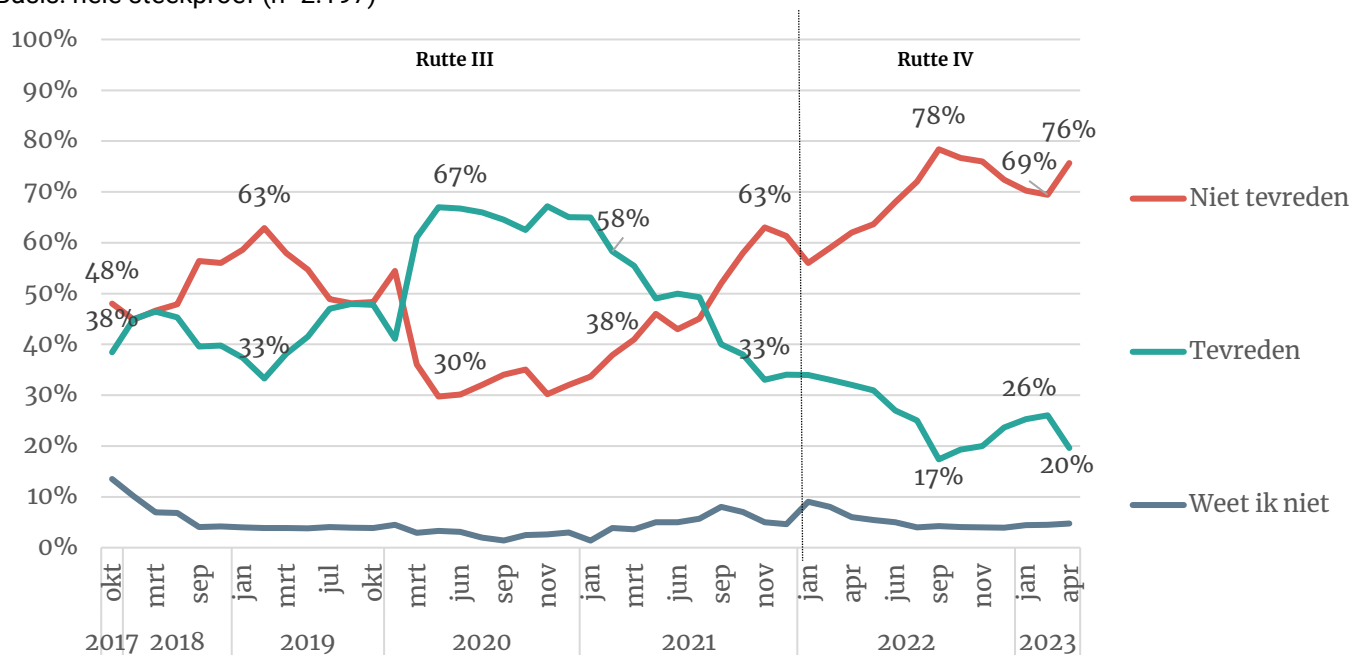
Gezien het lage virtuele zetelaantal van de coalitiepartijen is het niet verwonderlijk dat de tevredenheid met het kabinet wederom is gedaald. Slechts één op vijf (20%) kiezers is nu tevreden over het kabinet. Dat is een fikse daling ten opzichte van januari toen we een opleving zagen ten opzichte van 2022 en 26 procent tevreden was. Driekwart (76%) is nu ontevreden.

Als we kiezers vragen waarom ze ontevreden zijn zien we de volgende argumentatielijnen vaak langs komen:

- Belangrijke beslissingen schuift men voor zich uit waardoor **crises niet worden opgelost**. Dit is het meest gehoorde kritiekpunt en wordt door kiezers over het gehele politieke spectrum geuit, het meest door BBB-kiezers. Kiezers missen visie en daadkracht.
- Het kabinet maakt **loze beloften**. Dit is ook een kritiekpunt dat zowel door linkse als rechtse kiezers wordt geuit.
- Er wordt **niet genoeg aandacht** geschonken aan **mensen die moeilijk rondkomen**. Linkse kiezers en BBB-kiezers noemen dit vaak.
- Rechtse kiezers (voornamelijk van PVV en JA21) willen een **strenger immigratiebeleid** dan dit kabinet levert.

Figuur 0.3: Hoe tevreden of ontevreden bent u over het kabinet Rutte III/IV?

Basis: hele steekproef (n=2.197)

Bron: I&O Research, april 2023

Derde verwacht dat kabinet snel valt, vier op tien hopen dat

Een derde (34%) van de bevolking denkt dat het kabinet dit jaar nog valt. Dertien procent vermoedt dat dit later gebeurt terwijl 29 procent het niet weet.

Een kwart (24%) gelooft dat het kabinet Rutte IV haar termijn vol maakt. Kiezers van VVD (48%) en D66 (43%) zijn hier relatief vaak van overtuigd. Kiezers van coalitiepartners CDA (22%) en CU (19%) denken minder vaak dat het kabinet blijft zitten.

Een nipte meerderheid (51%) hoopt dat het kabinet snel (42%) of later (9%) valt. Een kwart (24%) hoopt dat het kabinet haar termijn vol maakt. Een kwart maakt het niet uit of weet het niet.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 tot en met maandag 17 april 2023. In totaal werkten 2.197 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

I&O Research voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief. Er is geen opdrachtgever.

Het grootste deel van de steekproef (n=1.996) is afkomstig het I&O Research Panel, 201 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

2 Zetelpeiling Tweede Kamer

2.1 Verdubbeling BBB: virtueel ruim de grootste

Voor het eerst in zes jaar is de VVD niet de grootste partij in de I&O Research-zetelpeiling. Destijds (januari 2017) scoorde VVD 25 virtuele zetels, eentje minder dan de PVV. Nu peilt de VVD op 19 zetels en is BBB de grote concurrent. De partij van Caroline van der Plas zou momenteel veruit de grootste worden in de Tweede Kamer met 31 virtuele zetels. Een toename van 17 zetels ten opzichte van de laatste peiling van februari 2023.

VVD en PVV verliezen beide vijf zetels in vergelijking met de peiling van februari. Naast BBB boekt Volt ook duidelijke winst (+4).

De coalitie zou nu gezamenlijk 40 zetels behalen. Niet eerder scoorde de regeringspartijen samen zo laag.

Tabel 2.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 17 april 2023 (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.540).

	ZETELS																+/-	
	Uitslag	Peiling															tov feb.	tov '21
		TK '21	apr '21	sep '21	jan '22	feb '22	apr '22	mei '22	juni '22	juli '22	sep '22	okt '22	nov '22	dec '22	jan '23	feb. '23		
VVD	34	34	33	26	27	29	28	24	22	23	21	22	21	24	24	19	-5	-15
D66	24	26	19	17	19	18	13	14	14	15	12	12	11	13	12	10	-2	-14
PVV	17	15	16	15	17	13	16	15	16	16	19	18	18	19	18	13	-5	-4
CDA	15	14	7	8	6	7	8	8	6	6	7	7	7	6	7	7	0	-8
SP	9	10	9	8	7	7	8	10	9	8	9	9	9	10	9	7	-2	-2
PvdA	9	8	12	9	10	11	11	11	10	11	11	11	11	9	13	12	-1	+3
GL	8	6	11	11	11	13	14	12	12	12	12	14	13	13	12	13	+1	+5
FvD	8	7	5	5	4	4	5	4	4	6	5	5	4	4	5	3	-2	-5
PvdD	6	6	8	8	8	8	8	9	10	7	10	8	10	8	10	9	-1	+3
CU	5	5	7	6	6	6	6	6	5	5	5	6	6	5	5	4	-1	-1
Volt	3	4	6	10	9	4	5	5	5	5	5	4	5	5	3	7	+4	+4
JA21	3	6	5	10	9	10	10	10	9	12	10	12	13	12	10	8	-2	+5
SGP	3	3	3	4	4	4	4	5	4	4	5	4	5	5	4	3	-1	0
DENK	3	3	1	2	2	3	3	3	3	2	2	2	1	3	3	2	-1	-1
50+	1	1	0	1	1	2	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	+1	0
BBB	1	1	6	8	8	8	8	12	18	15	14	13	13	12	14	31	+17	+30
BIJ1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	0	0
BvNL	0	0	0	1	1	2	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0
Coalitie	78	79	66	57	58	60	55	52	47	49	45	47	45	48	48	40	-8	-38

Bron: I&O Research, april 2023

Tabel 2.2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 17 april 2023 (percentages)

"Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?"

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.540).

	TK '21	Peiling (%)										Marge
	Uitslag	16 mei 2022	13 jun. 2022	18 jul. 2022	12 sept. 2022	18 okt. 2022	14 nov. 2022	12 dec. 2022	16 jan. 2023	13 feb. 2023	17 apr. 2023	17 apr. 2023
VVD	21,9	17,4	15,3	14,0	14,6	13,2	13,6	12,9	15,0	14,8	11,8	(10,2; 13,4)
D66	15,0	8,3	8,7	8,7	9,6	8,0	7,8	7,3	8,1	7,6	6,2	(5,0; 7,4)
PVV	10,8	9,7	9,5	10,0	10,7	12,4	11,6	11,4	11,5	11,4	8,0	(6,7; 9,3)
CDA	9,5	5,2	5,5	3,9	4,1	4,4	4,6	4,3	3,9	4,8	4,6	(3,6; 5,6)
SP	6,0	5,3	6,2	5,9	5,1	6,2	5,7	5,6	6,4	5,6	4,6	(3,6; 5,6)
PvdA	5,7	6,7	7,2	6,3	7,4	7,1	6,7	6,8	5,9	8,4	7,8	(6,5; 9,1)
GL	5,2	8,7	7,6	7,5	7,9	8,0	9,1	8,4	8,1	7,8	8,0	(6,7; 9,3)
FvD	5,0	3,3	2,9	2,8	3,8	3,2	3,2	2,5	2,9	3,1	2,3	(1,6; 3,0)
PvdD	3,8	5,3	5,5	6,4	4,9	6,5	5,2	6,2	5,4	6,2	6,0	(4,8; 7,2)
CU	3,4	4,1	3,8	3,6	3,3	3,4	4,1	3,7	3,6	3,3	2,8	(2,0; 3,6)
Volt	2,4	3,3	3,7	3,2	3,6	3,4	2,6	3,5	3,3	2,4	4,5	(3,5; 5,5)
JA21	2,4	6,6	6,7	5,8	7,8	6,7	7,4	8,4	7,6	6,6	5,3	(4,2; 6,4)
SGP	2,1	2,7	3,1	2,9	2,6	3,2	2,8	3,4	3,1	2,8	2,4	(1,6; 3,2)
DENK	2,0	2,	2,1	2,2	1,6	1,7	1,5	1,0	2,4	1,9	1,6	(1,0; 2,2)
50+	1,0	0,7	0,4	1,1	0,8	0,7	1,2	1,0	0,3	0,5	0,8	(0,4; 1,2)
BBB	1,0	5,5	7,7	11,5	9,9	9,1	8,4	8,5	7,5	9,0	19,3	(17,3; 21,3)
BIJ1	0,8	1,0	1,5	1,2	1,1	1,2	1,0	1,2	1,0	0,7	0,8	(0,4; 1,2)
BvNL	-	1,0	0,3	0,9	1,0	1,0	0,8	0,3	0,8	0,4	0,4	(0,0; 1,2)
Anders ²	2,0	3,0	2,0	2,2	0,3	0,4	2,7	3,6	3,3	2,5	2,9	-
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	

Bron: I&O Research, april 2023

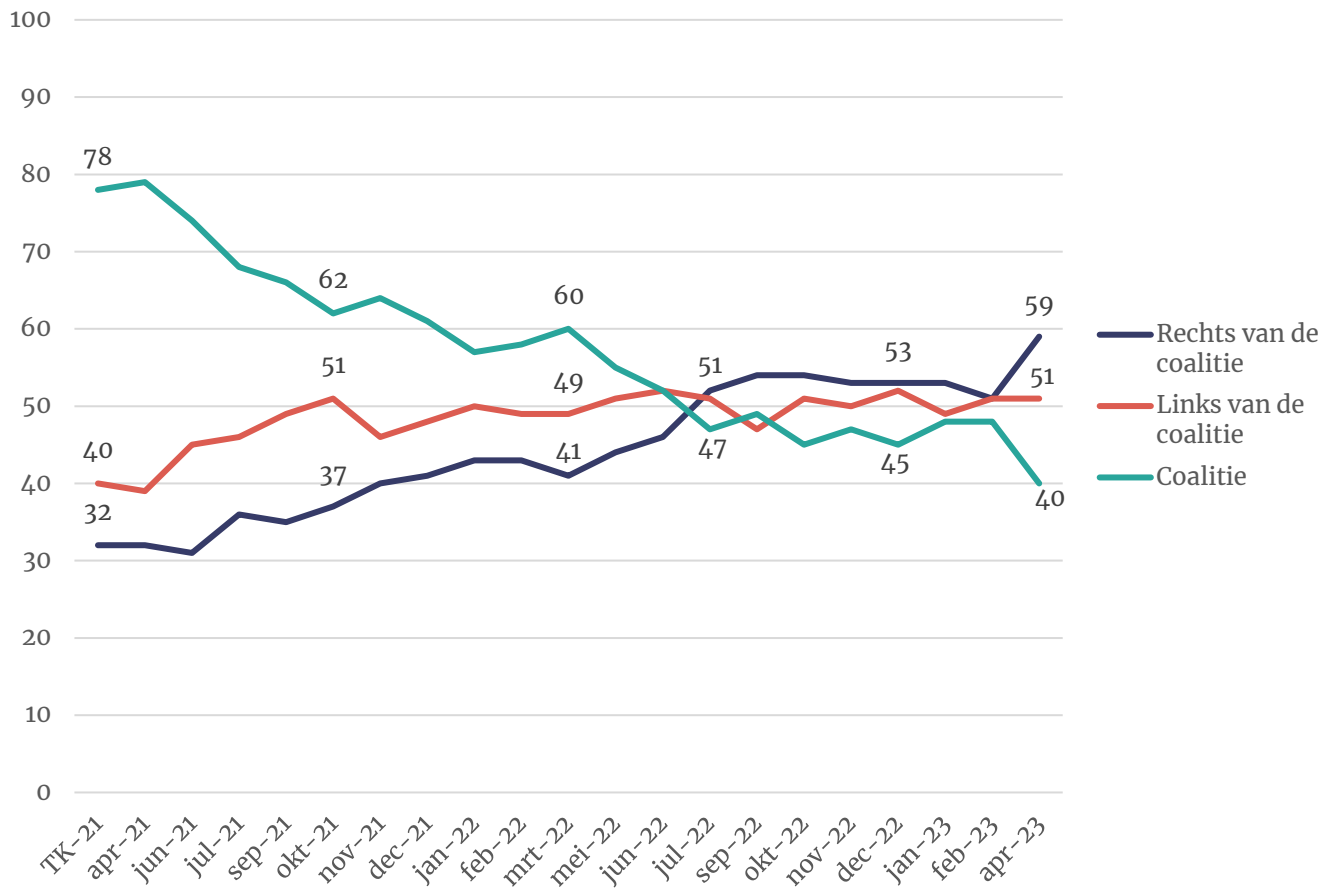
² Hier wordt (nog steeds) vaak Pieter Omtzigt genoemd.

2.2 Coalitie verliest, rechts wint, links is stabiel

Als we de partijen in drie blokken³ verdelen zien we dat het blok ter rechterzijde van de coalitie inmiddels duidelijk het grootst is. Deze partijen zouden nu gezamenlijk 59 zetels halen (38,5% van de stemmen). De coalitie staat op 40 zetels (25,4%), terwijl het linkerblok 51 zetels peilt (33,3%).

Figuur 2.3 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 17 april 2023 in drie blokken (zetels)

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.540).

Bron: I&O Research, april 2023

³ Coalitie: VVD, D66, CDA, CU. Rechts van coalitie: PVV, BBB, FvD, JA21, SGP, 50Plus, BvNL. Links van coalitie: PvdA, GL, PvdD, SP, DENK, BIJ1.

2.3 Switchgedrag sinds TK'21

Onderstaande tabel illustreert in welke mate kiezers vasthouden aan hun partijkeuze van maart 2021 (Tweede Kamerverkiezingen) of zijn overgestapt naar andere partijen. D66 slaagt er slechtst in haar electoraat vast te houden: 29 procent van de kiezers die in maart '21 D66 stemde zou dat nu opnieuw doen. Ook FvD (34%), CDA (37%), VVD (45%), PVV (46%), JA21 (46%, indicatief percentage) en SP (47%) lukt het niet om een meerderheid van hun oude kiezersgroep vast te houden.

Kiezersstromen vinden vooral plaats naar BBB. De partij trekt vooral kiezers van JA21 (45% van de kiezers van TK'21 zou nu stemmen op BBB, indicatief percentage), PVV (31%), FvD (24%), CDA (21%), SP (21%), VVD (13%) en CU (13%).

Ex-kiezers van D66 stappen vaak over naar GroenLinks (17%) of PvdA (10%). Kiezers die in 2021 stemden op FvD zouden nu relatief vaak kiezen voor PVV (16%).

Tabel 2.4: Huidige stemvoorkeur naar stemgedrag TK21 ⁴

Basis: heeft gestemd bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 (n=1.820)

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP
VVD	10	45	1		2	1	2		1					
D66	5	3	29							2		3		
PVV	7	1	1	46	1			1	16	6			3	4
CDA	4	2	1		37	2								
SP	4	1	1	1	1	47	3	2	1	3		8		
PvdA	6	2	10		2	6	58	8		1	4	2		
GL	7	1	17		1	2	4	61		3	6	3		
FvD	2			1				1	34					
PvdD	5	1	4		1	4	3	13		66		3		
CU	2	1			3					1	55			
Volt	4	2	7		2	2	5	2		2		55		
JA21	4	6	1	7	3	2	1		4		2	2	46	
SGP	2								1		3			83
DENK	1						1							
50Plus	1	1			1									
BBB	16	13	5	31	21	21	5		24	3	13	2	45	6
BIJ1	1							1		2				
BvNL					1				1				3	
Weet ik (nog) niet	17	21	21	10	18	10	15	10	13	12	13	22	4	3

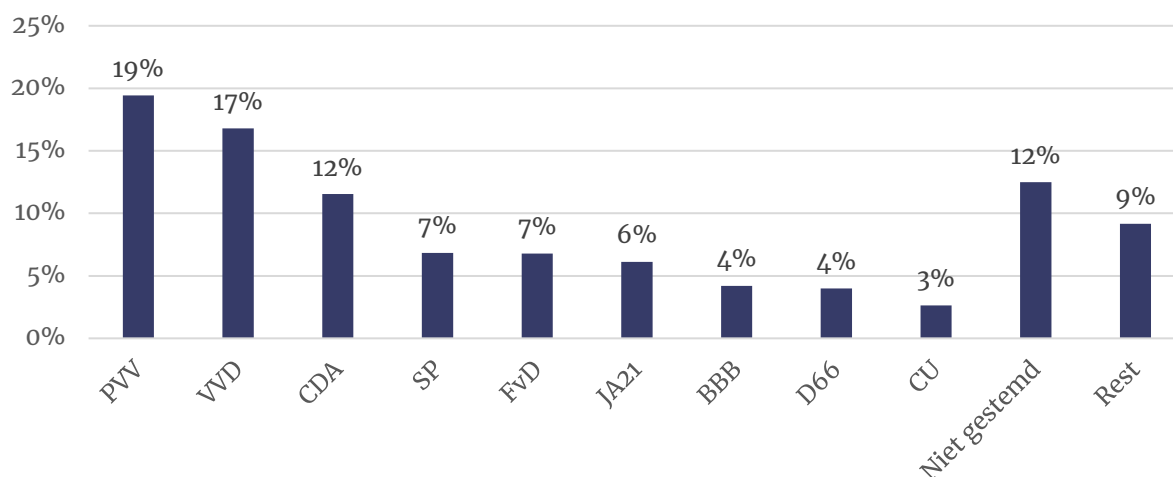
Bron: I&O Research, april 2023

⁴ Percentages voor Volt (n=36), JA21 (n=35) en SGP (n=34) zijn indicatief vanwege het beperkte aantal waarnemingen

BBB-kiezer komt het vaakst van PVV of VVD

Onderstaande figuur laat zien waar de meeste kiezers die nu op BBB zouden stemmen op stemden tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. We zien dat BBB de meeste kiezers trekt van PVV (19% van het huidige BBB-electoraat stemde in 2021 PVV), VVD (17%) en CDA (12%).

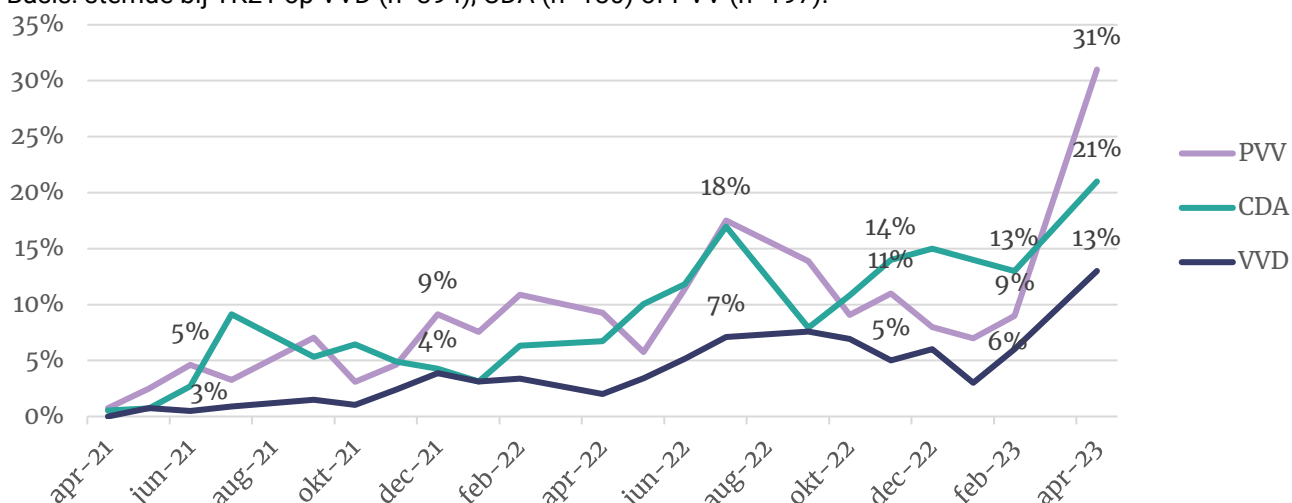
Figuur 2.5: Op welke partij stemden huidige BBB-kiezers voor de Tweede Kamerverkiezingen van 2021?
Basis: huidige BBB-kiezers (n=312).

Bron: I&O Research, april 2023

Figuur 2.9 illustreert welk deel van de TK21-kiezers van PVV, CDA en VVD van plan zijn (geweest) op BBB te stemmen sinds de Tweede Kamerverkiezingen. We zien dat de populariteit van BBB sinds de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2023 een flinke boost heeft gekregen. In februari was 9 procent van het PVV-electoraat van TK21 van plan op BBB te stemmen. Nu is dat 31 procent. Ook oud-kiezers van CDA (13% naar 21%) en VVD (6% naar 13%) hebben nu duidelijk vaker een voorkeur voor BBB.

Figuur 2.6: Deel van TK21-kiezers PVV, CDA en VVD dat zou overstappen naar BBB door de tijd heen.
Basis: stemde bij TK21 op VVD (n=394), CDA (n=180) of PVV (n=197).

Bron: I&O Research, april 2023

2.4 Redenen voor overstap

Ten opzichte van de laatste Tweede Kamerpeiling uit februari winnen BBB (+17) en Volt (+4) zetels. VVD en PVV verliezen beide juist vijf zetels. In deze paragraaf gaan we in op de redenen waarom kiezers een overstap maken.

BBB

De BoerBurgerBeweging groeide afgelopen maart uit tot grote winnaar van de Provinciale Statenverkiezingen. De partij werd in iedere provincie de grootste van het land. Ook in de landelijke peiling scoort BBB nu beter dan ooit. Als er op dit moment Tweede Kamerverkiezingen zouden plaatsvinden zou BBB 31 zetels krijgen.

Kiezers die overstappen vanuit andere partijen zijn dikwijls van mening dat BBB **luistert naar en begaan is met ‘gewone mensen’**. Andere redenen die worden genoemd zijn **realisme** (al dan niet over het stikstofvraagstuk), bestuurlijke **vernieuwing**, de **duidelijke taal** en het **opkomen voor de boeren/ het platteland**. Kiezers die eerder stemden op PVV vinden het goed dat BBB **minder radicaal** is op het gebied van asiel, immigratie en islam.

“BBB lijkt te luisteren naar de gewone burger, pvv heeft al jaren de kans gekregen om wat te betekenen maar worden door extreme uitspraken steeds genegeerd.”

- Stemde PVV

“De BBB wekt de indruk de gewone burger beter te begrijpen en profileert zich beter waar ze voor staan dan de SP.”

- Stemde SP

“Denk dat zij meer doen voor de “gewone” mensen.”

- Stemde VVD

“Ik heb het idee dat de BBB dichterbij de normale mensen staat en daarom meer keuzes maakt die aansluiten bij de wensen van de bewoners van Nederland.”

- Stemde CDA

“BBB is vernieuwend en probeert het anders te gaan proberen. De VVD laat te veel stekken vallen. Het wordt tijd dat er een totale vernieuwing komt”

- Stemde VVD

“Het moet anders echt in het land”

- Stemde SP

“Denken realistisch, slaan niet door in het asielprobleem zoals de PVV, dat is voor mij het minpunt vd PVV, spreken normale, nuchtere taal, denken constructief”

- Stemde PVV

“De BBB heeft een realistische kijk op het stikstofprobleem en komt op voor de boeren, maar ze vinden ook dat de boeren moeten veranderen qua werkwijze. Caroline van der Plas zegt waar het

op staat en neemt geen blad voor de mond, ook niet richting de boeren.
De PVV laat het een beetje afweten en ik ben het niet met alles eens waar ze voor staan.”

- Stemde PVV

Volt

Ook Volt staat op duidelijke winst en zou nu 7 zetels halen. Nieuwe kiezers stemden in maart 2021 doorgaans nog op D66. Overstappende kiezers vinden vaak dat D66 tegenvalt als regeringspartij. In het stikstofdossier zijn ze te star en het ‘nieuwe leiderschap’ valt tegen. De meest duidelijke *pull-factor* van Volt blijft het standpunt rondom de EU.

“d66 is te star in het stikstof dossier
volt heeft een pro Europees geluid dat mij aanspreekt”

- Stemde D66

“D66 slaat een beetje er door in het stikstofbeleid en vooral dat het voor 2030 goed moet zijn terwijl de rest van de wereld er weinig of niets aan doet, dus hetgeen wat wij doen is één druppel op superhete plaat, het maakt geen verschil.”

- Stemde D66

“Kaag is de meest arrogante leider die ik ooit heb meegemaakt”

- Stemde D66

“Volt is realistisch / kijkt vooruit / werkt aan een duurzamere toekomst en wil de kansen die de EU biedt benutten

VVD durft de noodzakelijke stappen naar een duurzame toekomst niet te zetten, is veel te defensief gericht op bestaande economie i.p.v. proactief kansen creëren via doorontwikkelen/innovieren naar nieuwe economie”

- Stemde VVD

“Een Europese partij - omdat de grote uitdagingen voor de toekomst allemaal grensoverschrijdend zijn en alleen door internationale samenwerking opgelost kunnen worden.

VVD heeft onvoldoende lange termijn visie laten zien m.b.t. maatschappelijke samenhang en de daadkracht van de overheid uitgehold door jaren van bezuiniging. Het geld redelijk gemanaged, maar geld is een middel, geen doel. Ik mis inspirerende en verbindende doelen en breed gedragen visies in een samenleving die steeds verder fragmenteert bij hen.”

- Stemde VVD

VVD

VVD peilt deze maand 19 zetels. Dat is een verlies van 15 zetels ten opzichte van de zetelverdeling in de Tweede Kamer. Niet eerder scoorde VVD zo laag in een peiling van I&O Research.

Kiezers die in maart 2021 nog op de liberalen stemden maar nu zijn vertrokken pleiten vaak voor een **frisse wind**. Zij vinden dat de VVD, en premier Rutte in het bijzonder, haar **beloften niet is nagekomen**, te veel **vooruitschuift** en **geen daadkracht toont**. Inhoudelijk noemen rechtse kiezers vaak dat VVD teveel met D66 meevaart (bijvoorbeeld op het gebied van klimaat en immigratie).

“Het is tijd voor verandering. VVD heeft zijn ziel verkocht om te blijven regeren.”

- Stemt nu BBB

“Te lang op het pluuche als de grootste partij. CDA is goed alternatief.”

- Stemt nu CDA

“Ik ben het vertrouwen in Rutte verloren, BBB is no nonsens.”

- Stemt nu BBB

“Na alle leugens mag Mark Rutte van mij weg. De BBB verdient het om het te proberen.”

- Stemt nu BBB

“De VVD schuift de problemen voor zich uit. Geen daadkracht en regie vanuit een kabinet.”

- Stemt nu PvdA

“JA21 is een rechte tegenstem.

VVD heeft teveel verknald in de recente periode, ben inmiddels ook teruggekeerd naar NL na een lange periode in het buitenland wat zeker heeft bijgedragen aan een andere visie op de politiek.”

- Stemt nu JA21

“VVD heeft geen eigen geluid meer loopt de veel naar de pijpen van D66 mee.”

- Stemt nu BBB

“VVD heeft zich niet aan de verkiezingsbelofte gehouden. Zij hebben een regeerakkoord gesloten waarin alleen standpunten van D66 zijn opgenomen. VVD is veel te links geworden.”

- Stemt nu BBB

PVV

Ook de PVV is slachtoffer van het succes van BBB. De partij van Geert Wilders peilt nu 13 zetels. Kiezers die naar BBB overstappen vinden deze partij vaak **realistischer** en **gematigder** dan PVV. Hierom, en omdat BBB momenteel veel kiezers trekt, hopen zij dat deze partij een rol van betekenis in het **openbaar bestuur** kan vervullen. Omdat de PVV hiervan wordt uitgesloten door andere partijen maken veel kiezers de overstap. Naast BBB stappen er ook kiezers over naar JA21. Zij gebruiken hiervoor doorgaans dezelfde argumenten.

“BBB brengt hopelijk een ander beleid en PVV wordt overal buitengesloten dus daar heb je niks aan”

- Stemt nu BBB

“BBB benadert zaken vanuit de inhoud met een realistische kijk, iets van meten is weten, en luistert daarbij naar wat er leeft in de samenleving.

PVV was een wanhoopskeus omdat er geen alternatief was, dat is er nu wel.”

- Stemt nu BBB

“BBB lijkt te luisteren naar de gewone burger, PVV heeft al jaren de kans gekregen om wat te betekenen maar worden door extreme uitspraken steeds genegeerd.”

- Stemt nu BBB

“De PVV blijft zolang Wilders de partijleider is aan de kant staan, en JA21 is dan een goed alternatief.”

- Stemt nu JA21

“Ja21 wil de asielcrisis aanpakken. Verder komen Ja21 en PVV in grote lijnen overeen, maar vindt ik Ja21 een meer beschaafde partij.”

- Stemt nu JA21

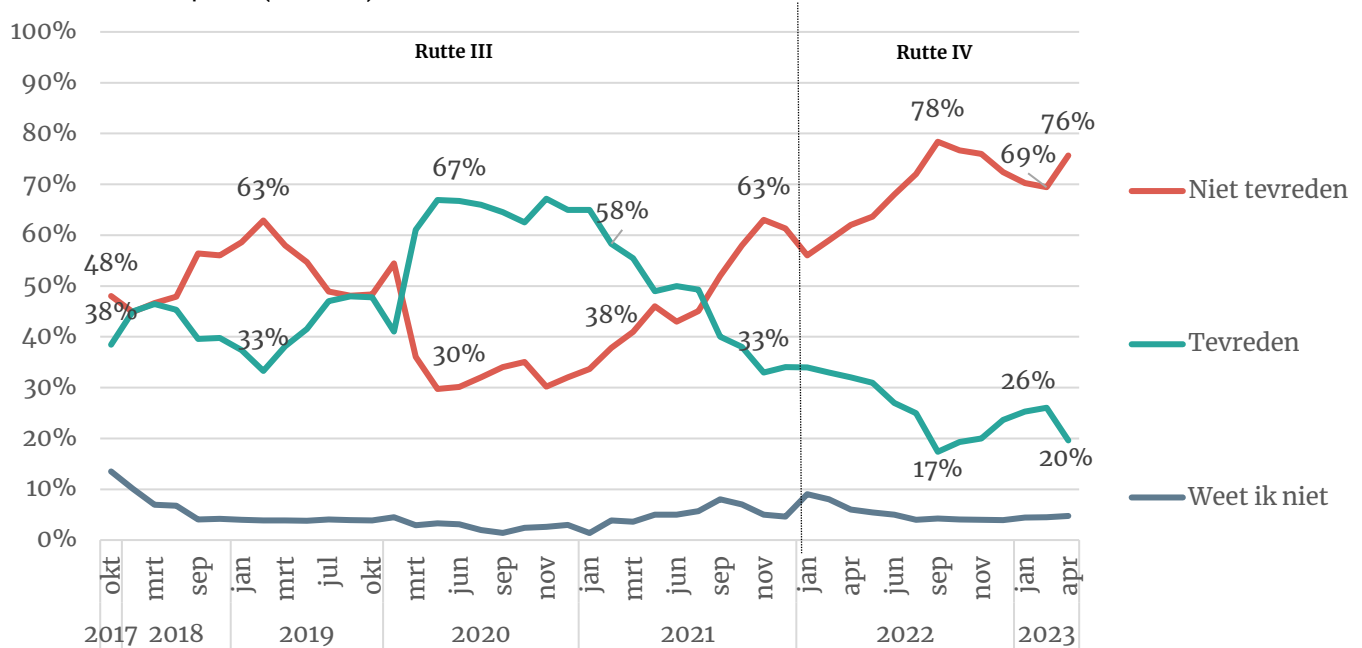
3 Tevredenheid met kabinet

3.1 Ontevredenheid Rutte IV loopt weer (sterk) op

Een op vijf (20%) kiezers is nu tevreden over het kabinet. Dat is een fikse daling ten opzichte van januari toen 26 procent nog tevreden was.

Figuur 3.1: Hoe tevreden of ontevreden bent u over het kabinet Rutte III/IV?

Basis: hele steekproef (n=2.197)

Bron: I&O Research, april 2023

Slechts vijfde tot kwart CDA-, CU- en D66-kiezers uit 2021 tevreden

Ook de kiezers van de coalitiepartijen zijn niet enthousiast over het functioneren van Rutte IV. Kiezers die nu VVD zouden stemmen zijn meestal tevreden (67% tevreden, 31% ontevreden) terwijl D66-kiezers (50% tevreden, 49% ontevreden) en CU-kiezers verdeeld zijn (46% om 54%). Kiezers van CDA (32%, 67%) zijn het meest negatief.

De meerderheid van elke kiezersgroep die in maart 2021 op een van deze partijen stemde is nu ontevreden (VVD 56%, D66 73%, CDA 74%, CU 75%). Anders gezegd: van degenen die in 2021 op de VVD stemden is 41 procent tevreden met dit kabinet, voor de andere coalitiepartijen is dat een vijfde tot een kwart.

		Tevreden	Niet tevreden
VVD	TK'21	41%	56%
	Nu	67%	31%
D66	TK'21	26%	73%
	Nu	50%	49%
CDA	TK'21	22%	74%
	NU	32%	67%
CU	TK'21	25%	75%
	NU	46%	54%

Waarom is men ontevreden?

De ontevredenheid is duidelijk opgelopen ten opzichte van de laatste meting in februari (toen 69%, nu 76%). Als we kiezers vragen waarom ze ontevreden zijn zien we de volgende argumentatielijnen vaak langs komen:

- Belangrijke beslissingen schuift men voor zich uit waardoor **crises niet worden opgelost**. Dit is het meest gehoorde kritiekpunt en wordt door kiezers over het gehele politieke spectrum geuit al zeggen BBB-kiezers dit relatief vaak. Kiezers missen visie en daadkracht.
- Het kabinet maakt **loze beloften**. Dit is ook een kritiekpunt dat zowel door linkse als rechtse kiezers wordt geuit.
- Andere kiezers noemen specifieke thema's zoals de toeslagenaffaire, het stikstofbeleid, Gronings gas en klimaat.
- Er wordt **niet genoeg aandacht** geschonken aan **mensen die moeilijk rondkomen**. Linkse kiezers en BBB-kiezers noemen dit vaak.
- Rechtse kiezers (voornamelijk van PVV en JA21) pleiten voor een **strenger immigratiebeleid**

“De hoeveelheid aan crises waar geen oplossing komt is voor mij de belangrijkste overweging.”

- Stemt BBB

“er komt niets echt van de grond zoals toeslagen, klimaat, Groningen etc.”

- Stemt BBB

“Er worden geen knopen doorgehakt. Er wordt weer vooruitgeschoven. Het gedoe met CDA in coalitie is schandalig. (Ik besef tegelijkertijd dat het opblazen van de coalitie ook niet goed is voor Nederland)”

- Stemt GroenLinks

“Deze regering regeert niet, heeft der afgelopen jaren ongelooflijk veel voor zich uitgeschoven. Regeren is vooruit kijken en stappen zetten. Niet schuiven. ook de ministers van de ChristenUnie doen hier aan mee, ondanks alle mooie woorden.”

- Stemt CU

“Er wordt erg veel beloofd door Rutte...maar er gebeurt niks”

- Stemt PVV

“Er wordt van alles gezegd en beloofd, er wordt echter maar heel weinig van waar gemaakt.”

- Stemt Volt

“Rutte staat voor liegen, bagatelliseren, wegstijven, ontkennen, weglachen van belangrijke onderwerpen. En dan niets doen, niets veranderen, doorgaan op de oude voet. Stikstof wordt niet aangepakt, het gasdossier en toeslagen affaire belanden in een diepe la.”

- Stemt Partij voor de Dieren

“Een hoop beloftes maar al jaren doen ze geen klote voor de bevolking. Allemaal loze beloftes en de bevolking kan zich alles zelf maar uitzoeken. Zoveel mensen die nu in de financiële shit zitten en geen zak wordt er geregeld. Ook qua opleidingsniveau van de mensen wordt er niets gedaan.”

- Stemt BBB

“Groningen, toeslagenaffaire, asielbeleid etc, etc”

- Stemt SP

“Klimaatbeleid blijft achter, veel dossiers lopen vertraging op. Geen toekomstvisie voor onderwijs, openbaar vervoer, sociaal beleid etc.”

- Stemt Volt

“De rijken steeds rijker de armen steeds armer en inleveren op alles”

- Stemt BBB

“Dit kabinet opereert vanuit een neoliberale visie en brengt veel ellende in de samenleving door de lager verdienende mensen in de steek te laten. Ze zijn daarnaast zeer incapabel gebleken en stuntelen van fout naar fout.”

- Stemt SP

“Er moet meer gedaan worden voor de minder bedeelden, de rijken hebben het goed genoeg.”

- Stemt PvdA

“De instroom van asielzoekers moet absoluut gestopt worden. Daarnaast is het stikstofbeleid niet goed.”

- Stemt JA21

“Veel zaken blijven liggen zoals toeslagenaffaire, Groningen, maar grenzen blijven open”

- Stemt PVV

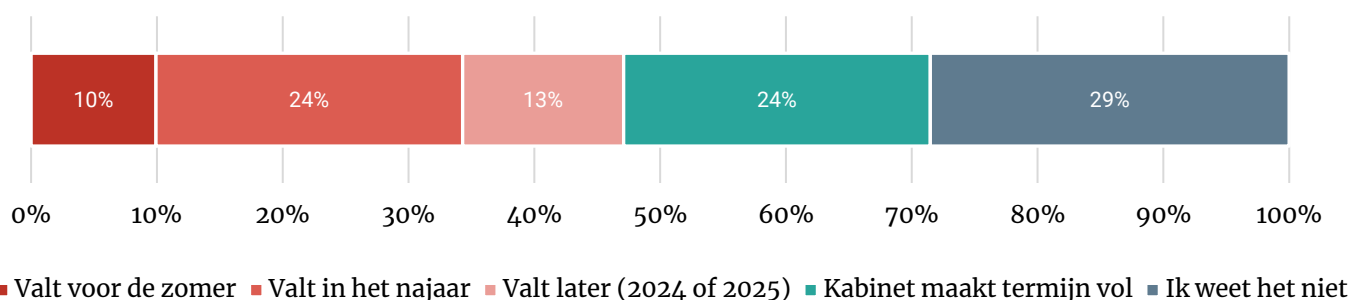

3.2 Kwart denkt dat kabinet de rit uitzit

Een kwart (24%) van de Nederlanders gelooft dat het kabinet Rutte IV haar termijn vol maakt. Kiezers van VVD (48%) en D66 (43%) zijn hier relatief vaak van overtuigd al betreft het ook onder deze kiezersgroepen een minderheid. Kiezers van VVD (48%) en D66 (43%) zijn hier relatief vaak van overtuigd. Kiezers van coalitiepartners CDA (22%) en CU (19%) denken minder vaak dat het kabinet blijft zitten.

Een derde (34%) van de bevolking denkt dat het kabinet dit jaar nog valt. Dertien procent vermoedt dat dit later gebeurt terwijl 29 procent het niet weet.

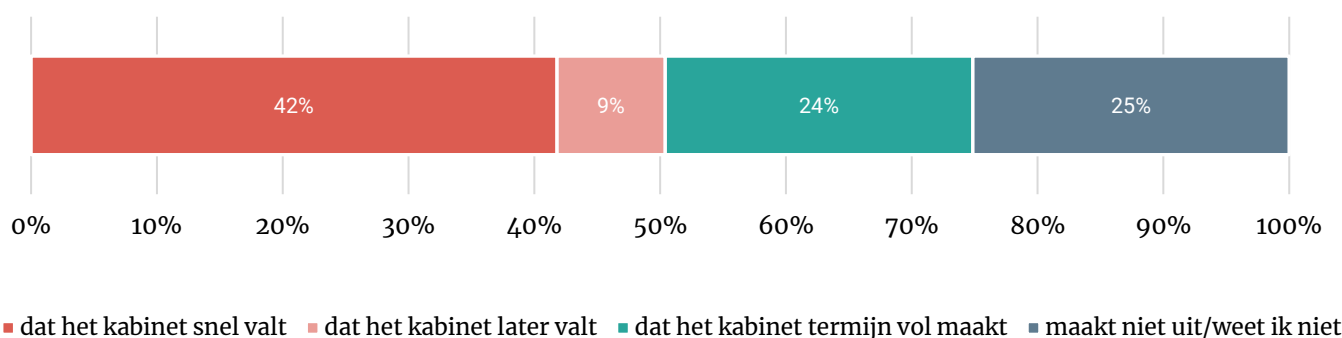
Figuur 3.2: Het kabinet Rutte IV zit er officieel tot maart 2025. Denkt u dat het kabinet deze termijn uitzit of voor die tijd zal vallen? Basis: hele steekproef (n=2.197)

Bron: I&O Research, april 2023

Als we vragen naar wat men hoopt zien we dat een nipte meerderheid (51%) hoopt dat het kabinet snel (42%) of later (9%) valt. Een kwart (24%) hoopt dat het kabinet haar termijn vol maakt. Een kwart maakt het niet uit of weet het niet.

Figuur 3.3: En wat hoopt u? Basis: hele steekproef (n=2.197)

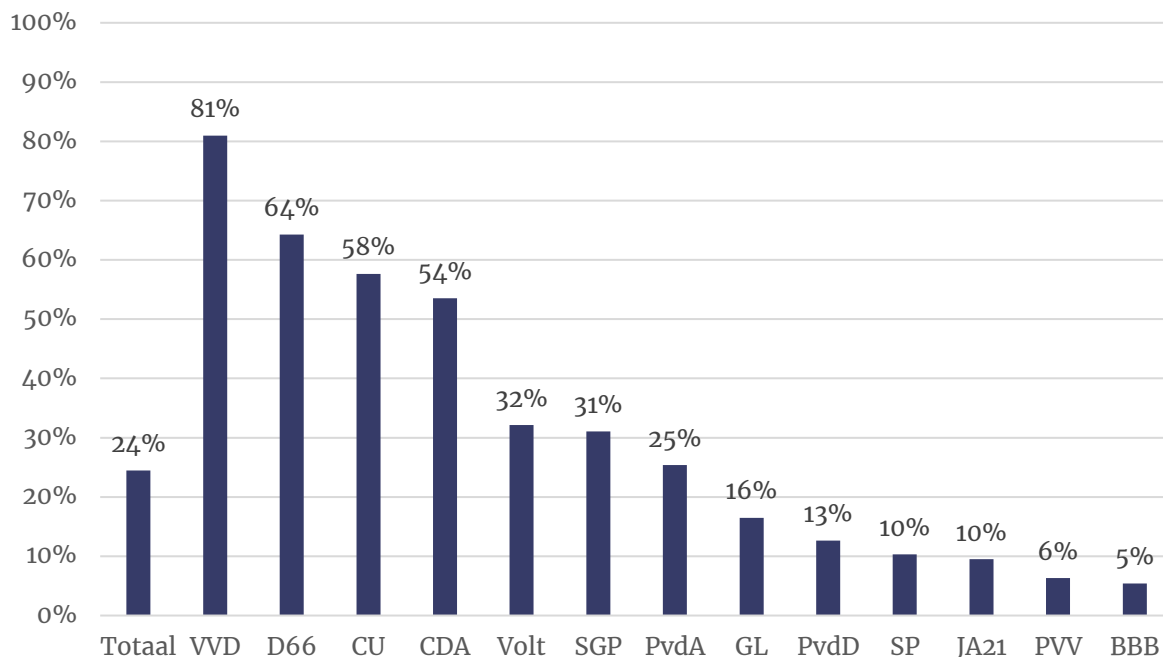

Bron: I&O Research, april 2023

Meerderheid coalitiekiezers hoopt dat kabinet termijn uitzit

De meeste kiezers van coalitiepartijen hopen dat de regering haar termijn uitzit. Dit geldt vooral voor VVD-kiezers (81%) en in mindere mate voor kiezers van D66 (64%), CU (58%, indicatief percentage) en CDA (54%). Een minderheid van de kiezers van elke oppositiepartij hoopt dat regering haar termijn volmaakt.

Figuur 3.4: Percentage kiezers dat hoopt dat kabinet termijn volmaakt (per voorkeurspartij) ⁵
Basis: hele steekproef (n=2.197)

Bron: I&O Research, april 2023

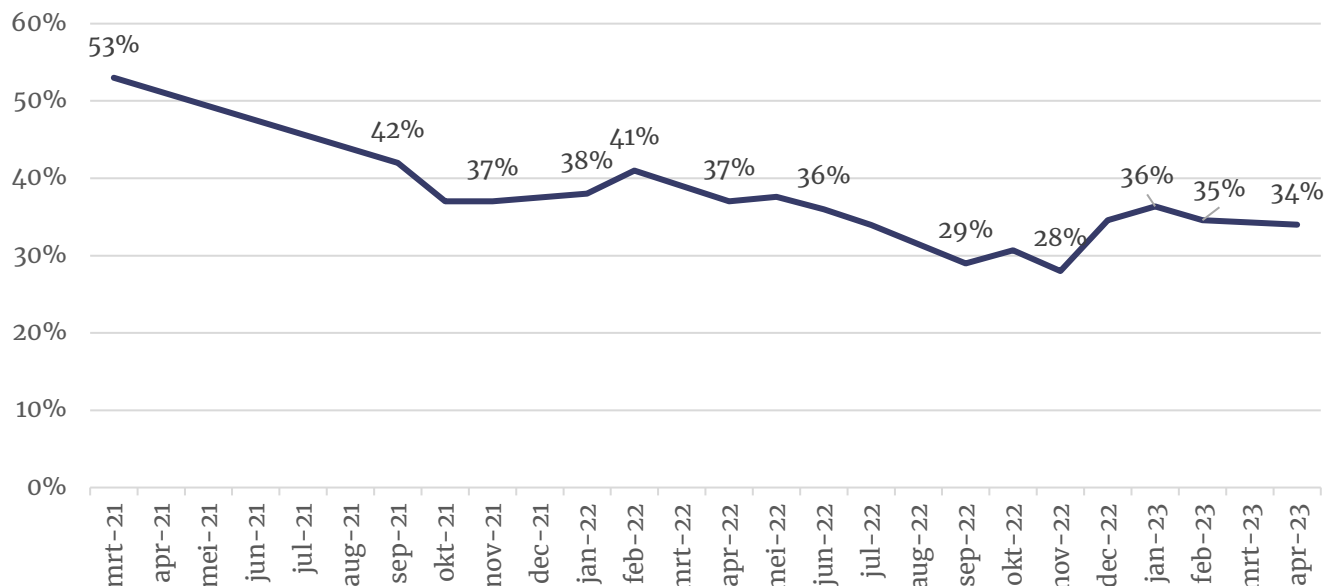
⁵ Percentages voor Volt (n=36), JA21 (n=35) en SGP (n=34) zijn indicatief vanwege het beperkte aantal waarnemingen

3.3 Vertrouwen in overheid stabiel laag

Het vertrouwen in de landelijke overheid is stabiel laag (34%) ten opzichte van februari 2023 (35%).

Figuur 3.5: Hoe veel vertrouwen heeft u in de landelijke overheid?

Laten zien: kiezers met heel veel of tamelijk veel vertrouwen. Basis: hele steekproef (n=2.197)

Bron: I&O Research, april 2023

Kwart heeft vertrouwen in ministers

Nog maar een kwart van de bevolking geeft aan heel veel of tamelijk veel vertrouwen te hebben in ministers. De overheid in het algemeen wordt door een derde (34%) vertrouwd. De EU scoort iets beter (38%). De gemeente wordt zes op tien vertrouwd. Ten opzichte van februari 2023 vinden geen significante veranderingen plaats.

Tabel 3.6: Hoe veel vertrouwen heeft u in de volgende instellingen?

Vertrouwen = samenvoeging van heel veel vertrouwen en tamelijk veel vertrouwen.

	Feb. 2018	Mrt. 2021	Sept. 2021	Okt. 2021	Nov. 2021	Dec. 2022	Feb. 2023	Apr. 2023
Gemeente						59%	57%	60%
EU	31%	43%	37%	38%	34%		36%	38%
Overheid algemeen		53%	42%	37%	37%	35%	36%	34%
Ministers	45%	49%	32%	29%	30%		28%	26%

Bron: I&O Research, april 2023

4 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 tot en met maandag 17 april 2023. In totaal werkten 2.197 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

I&O Research voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief. Er is geen opdrachtgever.

Het grootste deel van de steekproef (n=1.996) is afkomstig het I&O Research Panel, 201 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2021). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl